

TIEDOTUKSIA

Kylätutkimusseminaari Kempeleellä 26.—27.10. 1978

Pohjois-Pohjanmaan Kesäyliopisto järjesti yhteistyössä Suomen Kunnallisliton, Siirtolaisuusinstituutin, Rajaseutuliiton, Pohjois-Suomen tutkimuslaitoksen, Maaseudun Sivistysliiton, Pohjois-Suomen maantieteellisen seuran ja Pohjois-pohjanmaan maakuntaliiton kanssa järjestyksessä toisen kylätutkimusseminaarin, jossa tarkasteltiin valtakunnallisen "kylätutkimus 1976" tuloksia. Projekteissa ovat mukana useampien korkeakoulujen maantieteen laitokset ja Suomen Kunnallislitto.

Tutkimuksen taustana on maaseudun ongelmien kärjistyminen. Seminaarin avannut maaherra Erkki Haukipuro totesi maaseudun ongelmien lähtökohtana olevan väestön poismuuton tuoma maaseudun autoituminen, joka johtaa mm. monien palvelujen lakkaamiseen. Pohjois-Pohjanmaalla on tällä vuosikymmenellä suljettu 145 myymälää ja lopetettu 1960- ja 1970-luvuilla 160 koulua. Kylätutkimuksen tavoitteena on kehittää haja-asutusalueita lähtien asukkaiden omiata ehdoista. Lähtökohtana on nykytilanteen analyysi haastattelujen, tilastojen ym. materiaalin avulla. Ensin pyritään selvittämään asukkaiden elinolosuhteet, ongelmat ja maaseudun kehittymisen tiellä olevat lainsäädännölliset ja hallinnolliset esteet. Tutkimuksella pyritään myös etsimään keinoja näiden esteiden voittamiseksi sekä pyritään myös etsimään uusia kehittämiskeinoja ja edistämään niiden omaksumista maaseudulla.

Tutkimuksia on voitu suorittaa vain esimerkinomaisesti muutamissa kylissä eri puolilla Suomea. Ensin on kutsuttu kokoon kyläkokous, jossa on tarkasteltu kylän ongelmia ja lopuksi valittu kylätoimikunta asioita valmistelevalle elimeksi. Tutkimuksen seuraava vaihe on kylittäisten kehittämissuunnitelmien laadinta.

Kiinnostus kylien kehittämiseen on herännyt muuallakin. Elinvoimaiset kylät ovat maaseudun kehityksen avain. Tutkituissa kylissä on saatu aikaan käytännön parannuksia; lakkauttamisuhan alainen koulu on pelastettu, kauppaliiike perustettu, rakennettu vesijohto, kunnostettu uimaranta

ja yhteiset kokoontumistilat, jne.. Keskeinen tavoite on vanhan kylä- ja talkoohengen elvyttäminen. Jatko pyritään varmistamaan tutkimuskylien kehitystä seuraamalla ja kehittämällä kyläsuunnitelmien osuutta kuntasuunnittelussa. Kylän kehittäminen on pitkäjänteistä toimintaa, eivätkä tulokset ole heti näkyvissä. Tavoitteena on, että kyläläiset itse jatkaisivat kylänsä kehittämistä. Tätä varten on tarkoitus laatia kyläsuunnittelun opas sekä kyläläisille että kunnille.

Kylätutkimusprojektin keskeisinä vetäjinä toimivat prof. Lauri Hautamäki Tampereen yliopistosta ja prof. Uno Varjo Oulun yliopistosta. Pisimmällä lienevät juuri Keminmaan ja Kuhmon kylä koskevat tutkimukset.

Kylätutkimusprojekti liittyy läheisesti myös Siirtolaisuusinstituutin valtakunnan sisäistä muutto-liikettä koskevaan tutkimuskenttään. Allekirjoitaneelle oli varattu puheenvuoro maassamuuton uusista piirteistä keskeisenä ilmiönä muuttoliikkeen hidastuminen ja kaupungistumisen pysähtyminen. Toivomme yhteistyön jatkuvan kylätutkijoiden kanssa.

Olavi Koivukangas

Maassamuutto ja mielenterveys -seminaari.

Suomen Mielenterveysseura oli kutsunut eri alojen asiantuntijoita Kaupunkiopistolle Espooseen 21.11. 1978 neuvottelemaan maassamuuton ja mielenterveyden välisistä yhteyksistä. Päiville osallistui yli 50 eri alojen asiantuntijaa.

Ohjelma jakaantui kahteen selvästi toisistaan poikkeavaan teemaan. Aamupäivällä tarkasteltiin maassamuuton psykososiaalisia vaikutuksia ja niiden ilmenemistapoja erilaisissa oloissa ja eri ikä-sillä. Sen lisäksi tässä yhteydessä tarkasteltiin maassamuuton riskiryhmiä ja riskioaloja.

Psykologi Sirkka Mikkola tarkasteli maassamuuton ja mielenterveyden välisiä yhteyksiä Uudenkaupungin terveyskeskuksen asiakasaineiston perusteella. Tutkija totesi, että muuttaneet (viiden vuoden sisällä kuntaan muuttaneet) käyttivät selvästi enemmän kuin vertailuryhmänä ollut kantaväestö psykologin, terveydenhoitajan ja lääkärin palveluksia. Sen sijaan puheterapeutin luona asioivista ei voitu vetää vastaavia johtopäätöksiä, ts. muuton ei todettu aiheuttaneen muuttaneiden perheiden lapsille kielellisiä haittatekijöitä. Tutkimusllostuksessa ei käynyt selvästi ilmi, missä määrin muuttaneiden selvästi suurempaan psykologilla ja lääkärillä käyntiin vaikutti se, että Uudessakaupungissa nimenomaan muuttaneet sijoittuvat etupäässä Saab-Valmetin autotehtaalle yksitoikkoiseen ja raskaaseen vaihteyöhön.

Muutosta todettujen haittojen vähentämiseksi Mikkola esitti erilaisten kontaktihenkilöiden virkojen ja toisaalta vastaanottoasemien perustamista muuttotapahtumaa seuranneiden sopeutumisvaikeuksien vähentämiseksi. Tämän toiminnan tutkija katsoi olevan myös kunnalle kuuluvan velvollisuuden.

Iltapäivällä tarkasteltiin varsinaisesti muutosta aiheutuvien haittojen vähentämistä tukitoimenpitein muuttokysymyksissä. Tällöin voitiin keskustelun perusteella todeta, että erityistä painoa

on asetettava aluesuunnittelulle; on luotava ihmisille elinkelpoiset ja virikerikkaat asuinyhteisöt. Keskustelussa alleviivattiin erityisesti sitä, että myös itse muuttajan on saatava olla mukana suunnittelussa. Tällöin pystyttäisiin karsimaan niitä haittatekijöitä, joita muuttajat kohtaavat asuessaan lähiöissä.

Sopeuttamista suuresti helpottavina tekijöinä hähtiin koulu ja muuttajan ensimmäinen työpaikka. Tällöin koulun merkitys korostuisi ensisijaisesti lasten sopeuttajana, toisaalta korostuneet yhteydenotot koulusta kotiin katsottiin myös koko perhettä sopeuttaviksi tekijöiksi.

Kokous ei pyrkinyt minkäänlaiseen ohjelmaluonnokseen, vaan toi uusia näkökulmia esille maassamuuton ja mielenterveyden parissa työskenteleville. Varsinkin kokouksessa mukana olleiden terveysviranomaisten mielestä maassamuuttajien ongelmia on turha ryhtyä vähentämään uusien palveluorganisaatioiden avulla. Sen sijaan jo olemassa olevien järjestelmien tehtäviä laajentamalla katsottiin ongelmaan löytyvän suurta helpotusta. Tällöin esitettiin nimenomaan neuvolatoiminnan, koulujen palvelujen ja kunnan sosiaalitoimen laajentamista myös tälle sektorille. Esitys sai laajaa kannatusta.

Ismo Söderling